

[Skriv adressen her]

14. oktober 2014

Sammenfatning af temadage d. 24. og 25. september 2014 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer

Baggrund for dagen

På baggrund af stigende usikkerhed blandt såvel landmænd som rådgivere omkring kontrol af plejegræsordningen, blev der i 2012 indført en alternativ kontrolform "fast græsningstryk", der i højere grad skal gøre det enklere og mere gennemskueligt at opfylde kontrolforpligtelserne på naturarealer. Efterhånden som den nye kontrolform er blevet mere kendt, har det dog rejst en række konkrete spørgsmål til denne kontrolform. Samtidig igangsættes et nyt Landdistriktsprogram fra 2015, hvori der sker en række ændringer i plejegræsordningen.

Målet med dagene var, at få overblik over mulighederne og anvendelse af de 2 kontrolformer, samspil over til Enkeltbetaling, samt at skabe et generelt overblik over andre hensyn i naturplejen bl.a. ift. at fastsætte et fagligt korrekt græsningstryk. Desuden at give et indblik i hvilke ændringer der kommer i Landdistriktsprogrammet i 2015.

Helnæs Made. Sådan så et par af de græssede arealer ud sidst i september 2014.

Plejegræsordningen – fast græsningstryk

Tilskud til afgræsning kræver valg mellem to typer forpligtelser: tæt og lavt plantedække den 31. august eller fast græsningstryk. Man kan fra år til år vælge hvilken kontrolform man vil kontrolleres efter.

Vælges fast græsningstryk skal der som udgangspunkt gå 1,5 storkreaturer (SK) pr. ha i juni, juli og august (1,2 SK forventes fra 2015).

Der kan søges om nedsat græsningstryk, hvis kommunen (Naturstyrelsen på statens arealer) anbefaler det. Det nedsatte græsningstryk gælder for resten af tilsagnsperioden. Det er

dog muligt de efterfølgende år at fastsætte et lavere græsningstryk ved fornyet ansøgning, men ikke et højere græsningstryk (af hensyn til dyreholderen, som skal vide hvor mange dyr han skal have til rådighed for afgræsning). Det er muligt fra år til år på ansøgningsskemaet at skifte kontrolform mellem fast græsningstryk og tæt lavt plantedække.

Helnæs Made. En snak om paddeskrab og hvordan de skulle håndteres i ansøgninger.

Konklusioner om fast græsningstryk fra dagen

Husk, at det fastsatte græsningstryk er det antal dyr, der minimum skal gå i indhegningen i de tre måneder. Der må gerne gå flere dyr. Det er vigtigt, at der går dyr nok til, at de færdes i hele indhegningen, og at der kun medregnes arealer, der kan græsses.

- Marker med fast græsningstryk må kun samhegnes med marker, der har samme type tilsagn, hvor der også er valgt fast græsningstryk, og som hører under samme tilsagnshaver (dog undtaget for tilsagn, der er påbegyndt 2012 og 2013, hvor det er tilladt at have forskellige tilsagnshavere inden for samme indhegning). I indhegningen må godt indgå arealer, hvor der ikke søges nogen form for tilskud, fx mindre skovarealer, der kan tjene som ly og skygge for dyrene
- Hvor mange/få dyr der går i de øvrige 9 måneder af året (sept – maj) er underordnet ift. kontrollen.
- Hvis betingelserne i tilsagnet ikke kan overholdes, skal der søges dispensation inden en evt. kontrol. Omfanget af dispensationen vil afgøre, om årets tilskud kan opretholdes. Hvorvidt årets tilskud vil bortfalde hvis f.eks. dyrene hjemtages fra arealet før tid, vil bero på en konkret vurdering af, hvor længe dyrene har været på arealet.

Ikke græsningsegnede arealer skal trækkes ud af ansøgningen

Hvor går grænsen for hvilke arealer der kan medregnes i ansøgningen ved fast græsningstryk?

- Generelt tillades så meget naturlig variation som muligt på arealer, hvor der er valgt fast græsningstryk.
- Der ses ikke på plantesammensætningen, hvilket betyder, at kun delarealer, som ikke kan græsses f.eks. stærkt vandlidende arealer (med mindre dyrene græsser

arealet), områder uden tilstrækkeligt plantedække (minimum 50 % grønt) eller områder med tæt buskads uden bunddække af grønt skal også fraregnes hvis de er over 100 m².

- Hvis arealer for en sikkerheds skyld ikke medtages i ansøgningen, men alligevel viser sig at blive afgræsset, er det vigtigt, at antallet af dyr passer til det areal der reelt bliver afgræsset – dvs. at de arealer der er taget ud af ansøgningen, men som alligevel bliver afgræsset, tæller med i den samlede vurdering af antal SK/ha.

Det kan rent praktisk være svært at indtegne div. små områder (som f.eks. paddeskrab), der skal fraregnes i ansøgningen. Det kan f.eks. være svært på ansøgningstidspunktet at vurdere, om arealet i løbet af vækstsæsonen bliver græsningsegnet. For at være på den sikre side og ikke skulle huske, i løbet af sæsonen at søge dispensation eller nedskrive arealer, kan det derfor være en mulighed, at fratrække så stor en del af arealet, som det vurderes at det kan være risikabelt at søge tilskud på uden dog at indtegne alle de små ikke støtteberettigede arealer. Ved en kontrol vil kontrollørerne gennemgå alle de ikke støtteberettigede delarealer. Hvis den samlede størrelse af de delarealer der ikke er støtteberettiget ikke overstiger det samlede ansøgte areal på den enkelte mark, vil arealet blive godkendt.

Hvis marken f.eks. er på 10 ha søges der kun tilskud til f.eks. 8 ha. Så skal man til gengæld huske, at hvis dyrene i løbet af de 3 måneder viser sig at kunne færdes på hele arealet, så skal antal dyr beregnes ud fra antal SK/ha for hele det græsningsegnet areal og ikke ud fra det mindre areal, der er søgt tilskud på. Altså f.eks. 0,8 SK på 9 ha og ikke 0,8 SK på 8 ha.

Ingen samhegning af arealer med forskellige typer af tilsagn

Der må IKKE være åbent led ind til en mark med et andet tilsagn, f.eks. en mark, der kontrolleres efter tæt, lavt plantedække eller har tilskud efter de 1 årige artikel 68 ordninger. Hvis leddet er åben mellem sådanne arealer på kontroltidspunktet i løbet af de 3 måneder, vil det medføre sanktion. Hvis arealer med forskellige faste græsningstryk samhegnes vil alle marker ved en kontrol blive vurderet ud fra, om der går et antal dyr svarende til marken med det højeste fastsatte antal storkreaturer.

På gamle tilsagn og ved gentegning er det muligt at søge Enkeltbetaling på arealer der også får plejegræstilskud. Også for arealer, der kontrolleres efter fast græsningstryk. Men arealet skal også opfylde EB støttebetingelserne, herunder GLM kravene og fra næste år det årlige aktivitetskrav. **Derfor vil det ofte ikke være hensigtsmæssigt, at vælge kontrol efter fast græsningstryk på arealer, hvor der også søges EB.** Det er muligt, at søge EB og have kontrol efter fast græsningstryk, også hvis det kun er en del af en mark, hvor der også søges EB. Så kan man f.eks. blot vælge at slå det EB støtteberettigede areal for at være sikker på at støttebetingelserne ift. EB overholdes. Dette kan dog være i konflikt med målet med naturplejen. Derfor er det vigtigt med en klar kommunikation mellem lods-ejer og de naturansvarlige myndigheder, så både målet med plejen opretholdes samtidig med at EB støtteforpligtelserne kan overholdes.

Et samlet tilsagn

Der er ønsker om, at flere små tilsagn fordelt over flere år kunne indgå samlet i et tilsagn. Det er desværre pt. ikke muligt. Der bliver i NAER set på, om det er muligt at lade 20 årige tilsagn om udtagning, der afsluttes inden for de næste 5 år, omdannes til et 5 årigt plejetilsagn.

Overvejelser omkring fastsættelse af græsningstryk

Rita Buttenschøn anbefaler, at græsningstrykket ikke sættes for lavt. Især ikke i starten af sæsonen, da langt vissent græs har et for lavt næringsindhold sidst på sæsonen og derfor ikke blive bidt ned. Et for lavt græsningstryk øger desuden antallet af lysesiv og mosebunke. Det kan dog være svært at fastsætte et fast græsningstryk, da det kan variere mellem årene og vil afhænge helt af de lokale forhold på det pågældende areal. Man er nødt til at tage udgangspunkt i det enkelte areal. Retningslinjer vil altid kun kunne være vejledende.

Areal ved Helnæs. Det blev vurderet, at dyrene færdes rundt på hele arealet, selvom ikke al plantevækst er bidt ned. Det kunne bl.a. ses, at der var klatter rundt omkring, og at dyrene havde nippet til mange af planterne.

Ved kontrol efter fast græsningstryk skal det kunne ses, at dyrene har færdes på hele arealet. Tilskuddet gives til naturpleje, og ved en EU kontrol skal det være tydeligt, at der er gjort en indsats for tilskuddet. Hvis græsningstrykket generelt og i væsentlig grad sættes for lavt, så arealer undergræsses, vil der være risiko for, at EU i løbet af få år vil underkende kontrolformen. Derfor vigtigt, at der er en faglig vurdering af et passende græsningstryk. Det vil derfor ikke være holdbart, hvis alle arealer i en kommune godkendes til et græsningstryk på 0,3 SK.

Det er en god ide at sætte lidt flere dyr på, end der skal være iflg. tilsagnet, da man så kan undgå at søge dispensation, hvis et dyr dør eller skal flyttes.

Ved vintergræsning anbefaler Annita Svendsen, at græsningstrykket fastsættes, så arealet fremstår nedbidt når den nye græsningssæson begynder. Ved helårsgræsning nævner Rita Buttenschøn som en rettesnor, at der kun skal gå 1/3 til 1/2 delen af det græsningstryk man ellers ville fastsætte ved sommergræsning.

Helnæs Made. Her fortæller Rita Buttenschøn om fastsættelse af det rette græsningstryk.

God landbrugs og miljømæssig stand (GLM regler)

Vær opmærksom på at GLM reglerne, for arealer der modtager Enkeltbetaling, fortsat vil være gældende for de arealer, der modtager Enkeltbetaling. Det gælder også for arealer under artikel 34 undtagelsesbestemmelsen (læs mere om [artikel 34 her](#)), hvor det er muligt at opfylde betingelserne. Da GLM reglerne fastsætter krav, til at plantedækket skal være tæt og lavt pr. 15. september, vil det på de arealer der alligevel skal opfylde EB plantedækkekrav og GLM krav, give større fleksibilitet at vælge kontrol efter tæt lavt plantedække.

GLM regler for arealer uden Enkeltbetaling

NaturErhvervstyrelsen har meddelt, at GLM kravet for permanente græsarealer, hvortil der *ikke* søges Enkeltbetaling, anses for opfyldt, hvis plejetsagnets forpligtigelser er opfyldt (dvs. også med et godkendt fastsat lavere græsningstryk). Formålet med det lempede GLM krav har været, at det skal administreres mere lempeligt end plejegræstilsagnet. Derfor anses de lempede GLM som opfyldt, når kravene i tilsagnet er opfyldt. Dog kan græsningstrykket ikke fastsættes til lavere end 0,3 storkreatur, da det er den nedre grænse for GLM kravet.

Fra Enkeltbetaling til grundbetaling i 2015

Fra 2015 ændres Enkeltbetaling til Grundbetaling, og samtidig ændres kravet til plantedække. Der bliver ingen krav til, hvilke arter, der kan godkendes, og negativlisten forsvinder. Det vil betyde, at der kan søges grundbetaling til flere arealer end det har været tilfældet med Enkeltbetalingen. Men aktivitetskravet skal fortsat overholdes: Dvs. at arealet skal enten slås årligt inden den 15/9 eller afgræsses efter de nuværende regler for tæt lavt plantedække den 15/9. Det kan derfor også fremover være problematisk, at søge Grundbetaling til de mere ukurante naturlignende arealer (se afsnit vedr. overvejelser på Peters arealer).

Når der i 2015 søges Grundbetaling, skal der søges til hele arealet bortset fra de dele, der ikke kan godkendes (eks. skov, bevoksning, våde arealer mv. over 100 m²). De ikke-støtteberettigede arealer skal indtegnes..

Se også:

Udleveret ark fra NaturErhvervstyrelsen om Pleje af græs- og naturarealer (2015):

[Faktaark om nedsat græsningstryk, NaturErhvervstyrelsen](#)

Udleveret power points notater fra NaturErhvervstyrelsen på dagen:

temadag fyn.pptx

Rita Buttenschøn er ved at udarbejde en ny tabel, der indeholder en omregning af dyreenheder til storkreaturer. Forventes klar inden næste ansøgningsrunde (dvs. inden 1.2.15).

Se også:

[Faktaark om naturpleje, LandbrugsInfo](#) – se "Tilskud og tilsagnsbetingelser for græs- og naturarealer".

[Spørgsmål og svar om kontrol af "Pleje-af græs- og naturarealer" efter fast græsningstryk](#)
[Valg af tilskud til pleje af græsarealer i 2014 og frem](#)

[Erfaringer med kontrol efter fast græsningstryk, LandbrugsInfo](#)

Artikel 34

Artikel 34 bruges til arealer, hvor der i 2008 retmæssigt blev søgt og udbetalt Enkeltbetaling, men hvor et vandramme- eller habitatdirektivforpligtende projekt eller en miljøordning siden har medført, at plantedækkekravet ikke længere kan opfyldes. Tilsagnsbetingelserne skal samtidig være overholdt og ansøger skal være aktiv landbruger.

Diskussioner omkring fremtidig tilskud til Peters arealer på Helnæs made

På Helnæs var artikel 34 taget i anvendelse pga. paddeskrab på Peters arealer, hvor der pga. LIFE projektet var kommet mere vand på arealerne.

Spørgsmålet var, om Peter kan søge Grundbetaling til arealet i 2015, når plantedækkekravet lempes, men aktivitetskravet fastholdes. – og hvad med artikel 34. Er det stadig relevant?

Der var en del lavninger på over 100 m². Disse vil formentligt ikke være støtteberettiget i 2015, da aktivitetskravet ikke vil være opfyldt. Spørgsmålet er, om det er pga. LIFE projektet, at arealet har ændret karakter. Det er svært at dokumentere, om det er projektet som har medført at arealet ikke længere er støtteberettiget eller arealet hele tiden har haft denne karakter. Peter mener, at arealerne er blevet mere våde pga. vandstandshævningerne.

I så fald kan artikel 34 tages i anvendelse. Men det kan være svært at leve op til aktivitetskravet. VFL arbejder videre sammen med NAER på at beskrive problemstillinger til afklaring frem mod 2015. . Det kan med fordel indgå i overvejslen kun at søge plejegræsordningen til disse arealer, da støttesatsen for arealer uden grundbetaling stiger til 2.600 kr. pr. ha i 2015. Så er man ude over de krav den direkte støtte stiller til landbrugsarealer.

Det areal vi stod på, havde tuer af gul engmyre. Det er derfor afgørende, at der ikke sker en slåning af disse tuer, da de derved vil blive helt ødelagte. Det ville derfor tjene formålet med plejen kun at søge plejetilskuddet og ikke EB-støtten, og være mere attraktivt kun at søge

plejegræstilszkod, når tilskuddet uden EB stiger til 2600 kr. pr. ha. Der er dog 3 - 4 år tilbage af det eksisterende tilsagn.

Tuer af Gul Engmyre på strandeng ved Helnæs Made. Af hensyn til tuerne vil det være meget uheldigt, hvis arealet bliver slået.

Læskure og vintergræsning

Per Spleth fortalte, at der er sket en lille opblødning i kravet til bevoksningen, der kan erstatte læskur ved vintergræsning. Fødevarestyrelsens kontrol skal i højere grad fokusere på dyrenes huld/trivsel end på arealet. Bevoksningen, som kan erstatte læskur, skal blot være tæt nok til, at dyrene ikke bliver våde ind til skindet.

Se også [Faktaark om naturpleje, LandbrugsInfo](#) – se "Vigtige regler om dyrehold på naturarealer"

Læskur på strandeng, Helnæs Made.

Vintergræsning fungerer godt på arealer, hvor dyrene har adgang til tørre arealer dvs. arealer der indeholder både skråninger, lave områder, bakker og bevoksninger. Ved fastsættelse af fast græsningstryk er det muligt at tage hensyn til, at helårsgræsning kræver et lavt græsningstryk, så der er føde hele året. Græsningstrykket kan nedsættes til min. 0,3 SK pr. ha. På nogle arealer kan det være vigtigt, at de ikke græsses i nogle sommermåneder, og her kan den kommende kontrol fra 2015 med "synligt afgræsset 15/9" evt. være en bedre løsning.

Naturpleje og dyrevelfærd

Leverikter er et stort problem på fugtige og våde arealer og ser ud til at være et stigende problem. Smitten er værst i august. Kalve og unge dyr er mere modtagelige end ældre dyr, så driftsmæssige tiltag kan mindske problemet.

F.eks. kan man bruge goldkørerne på disse arealer, lade kælvningerne ske i efteråret, eller lade arealerne blive græsset først på sæsonen og fjerne dyrene i august (ikke ved fast græsningstryk).

Græsning af våde arealer kræver altid, at der er adgang til tørre arealer af hensyn til dyrevelfærden.

Nyt for plejegræsordningerne 2015

Der sker en del ændringer i plejegræsordningen fra 2015. Et nyt Landdistriktsprogram er under udarbejdelse. Nedenstående beskriver de *forventede* ændringer, som dog endnu ikke er endeligt vedtaget:

- Ved kontrol efter fast græsningstryk. Det generelle faste græsningstryk nedsættes fra 1,5 SK til 1,2 SK pr. ha. Der er stadig mulighed for at søge om nedsat græsningstryk hvis de lokale forhold taler for det.
- Kontrol efter tæt, lavt plantedække pr. 31/8 ændres til "synligt afgræsset pr. 15/9". Vil i høj grad ligne den nuværende kontrol.
- Sanktionerne bliver lempeligere og tilbagebetalingskravene gradueres ud fra alvor i overtrædelsen i forhold til ordningens formål (vurdering af alvor, omfang, varighed og gentagelse).
- Sanktioner i årets udbetaling vil gives i henhold til 4 kategorier (10, 25, 50 og 100% af årets udbetaling)
- Hvis overtrædelsen fjerner grundlaget for ordningen (formålet vedr. fremme og sikring af biodiversitet), fx hvis arealet er sprøjtet eller opdyrket vil det altid give bortfald af tilsagnet med krav om tilbagebetaling.
- Fra 2015 kan man komme ud af et nytegnede tilsagn ved bortforpagtning eller salg af arealet. Det gælder ikke gamle tilsagn, da EU reglerne ikke tillader dette.
- GLM kravet på naturarealer bortfalder. Aktivitetskravet gælder, hvis der søges grundbetaling
- Tilskudssatsen på arealer med plejegræs uden GB (Grundbetaling) sættes op til 2600 kr. pr. ha

Ændringer og retningslinjer bliver beskrevet i den kommende vejledning.

På nogle af de arealer, som i 2014 har fået enkeltbetaling + 1. årig artikel 68 tilskud til afgræsning, er det muligt at søge det nye 5 årige tilskud til pleje af græs og naturarealer med

virkning fra den 1. sep. 2014. De arealer, der kan søges til, vil hovedsageligt være dem, som ligger i den særlige udpegning i Natura 2000 eller er HNV arealer udenfor N2000. Endelig afklaring om vådområder og Natura 2000 gentegninger er på vej snarest.

På nye 5 årige plejegræstilsagn kan tilskud kombineres med Grundbetalingsordningen. Hvis man får Grundbetaling vil man dog få en lavere støttesats.

Se endvidere Martins udleverede ark:

Bedre rammer for
naturpleje i 2015.doc

NaturErhvervstyrelsen har præciseret, at arket kun er til udsendelse med referat fra tema-dagene og ikke til at udmelde officielt. Det skyldes at der mangler nogle væsentlige afklaringer endnu. Derfor kan I ikke bruge arket i artikler m.m. før det er endelig vedtaget.

HNV kort

Fra 2015 træder et nyt prioriteringssystem i kraft for hvor man kan søge tilskud til plejegræs i 2015:

- Indenfor Natura 2000-områderne bliver det muligvis kun de særlige udpegninger, der kan søges tilskud til i 2015. Det er endnu ikke helt afklaret. Gentegninger udenfor den særlige udpegning i N2000 kommer eventuelt med (prioritering udestår også).
- Uden for Natura 2000, kan der kun søges tilskud til marker med en HNV-score på mindst 5.
- Der arbejdes på en løsning, hvor der også kan søges tilskud til arealer med vådområdeprojekter, hvor arealet ikke er omfattet af de to ovenstående kategorier.
- Gentegninger: Ingen tilskudsmuligheder hvis ikke de ligger indenfor de 3 kategorier ovenfor.

HNV-kortet er opbygget af 13 (14 fra 2015) indikatorer, og et areal scorer 0 eller 1 point for hver indikator. Tre indikatorer vedrører sammensætningen af plantearter.

HNV-scoren gælder for marken, og det er ikke nødvendigvis det samme som hele indhegningen. Består en indhegning af flere marker, og ikke alle marker opnår en score på mindst 5, kan der kun søges tilskud til de marker, der scorer mindst 5. Der skal være mindst 0,1 ha med HNV score for at den tæller på en mark. Hvis minimum 0,1 ha med HNV scorer 5 eller derover er tilstede kan der søges tilskud til hele marken.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at det er den seneste planteregistrering fra myndighederne, der tæller med i HNV scoren på arealet, selvom der foreligger ældre og måske mere grundige beskrivelser. Den seneste artsregistrering kan f.eks. være foretaget i forbindelse med en sagsbehandling på et tidspunkt, hvor det ikke er muligt at finde alle arter, og dermed kan den seneste registrering måske medføre en lavere HNV-score på arealet end den forrige. Det er en problemstilling, der gav anledning til en del diskussion. NAER diskuterer dette med Aarhus Universitet, DCE. NOVANA/DEVANO registreringer vægtes altid højere end kommunernes planteregistreringer, fordi de altid er udført metodisk korrekt ved

5 meter cirkel, og ofte på den bedste del af arealet. Dette blev også anfægtet af nogle kommuner.

Indberetning af data for HNV kortet for 2015 blev lukket pr. 1. september 2014. Opdateringen af HNV-kortet er i fuld gang og vil ligge klar inden udgangen af 2014.

Se også

[Faktaark om naturpleje, LandbrugsInfo](#) – se "Nyt grundlag for tilskud til naturpleje i 2015"

EU Life projektet på Helnæs Made

Paddeskrab – udfordringer omkring indtegning m.m.

På Helnæs Made er der i forbindelse med et projekt etableret en række små paddeskrab. Hvert enkelt skrab er ikke ret stort, men samlet set dækker de et areal på 12,7 ha. Det er en udfordring at indtegne dem, og på ansøgningstidspunktet er det vanskeligt at vurdere, om der kommer til at stå meget eller lidt vand i dem hen over sommeren, og om der er plantedække, hvis de udtørre. Der er generel enighed om, at det er et meget vellykket projekt. Se mere om projektet her:

<http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/life-helnaes/>

Helnæs Made. Helle fortæller om udfordringerne med at få projektets mål om bl.a. etablering af 12 ha med paddeskrab til at passe sammen med ansøgninger om plejetilskud og Enkeltbetaling.

Svanninge bakker

Der praktiseres helårsgræsning med succes. Lavt græsningstryk, men ikke lavere end at dyrene får ædt plantematerialet inden næste vækstsæson. Arealer der tidligere har været i omdrift er inddraget og er ved at udvikle overdrevkarakter.

Svanninge Bakker med helårsgræsning. Anita Svendsen fortæller om udfordringerne, bl.a. med opvækst af gyvel.